

فصل ششم

صنعت و معدن

براساس شاخصهای اقتصادی، رشد فعالیتهای صنعتی و معدنی کشور در چهارمین سال برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی علیرغم مشکلات ساختاری بخش صنعت از روند پایداری برخوردار بود. به طوری که بر اساس ارقام مقدماتی ارزش افزوده بخشهای صنعت و معدن در سال ۱۳۸۲ به قیمتهای ثابت سال ۱۳۷۶، به ترتیب معادل ۹/۹ و ۱۲/۷ درصد نسبت به سال قبل افزایش یافت که در مقایسه با اهداف برنامه برای این سال به میزان ۸/۷ و ۶/۰ درصد، به مراتب در سطح بالاتری قرار دارد. سهم این بخشها از تولید ناخالص داخلی به قیمت‌های جاری به ترتیب به میزان ۱۱/۲ و ۰/۶ درصد بود.

تداوم راهکارهای مورد نظر در برنامه سوم جهت حمایت از بخش خصوصی و رویکردهای ویژه دولت طی سالهای اخیر، از جمله استفاده از سازوکار وجوه اداره شده، کاهش نرخ سود تسهیلات، اعطای تسهیلات ارزی از محل حساب ذخیره ارزی، استفاده از تسهیلات فاینانس خارجی و ادامه پرداخت یارانه سود و کارمزد تسهیلات طرحهای سرمایه گذاری بخش خصوصی از دلایل اصلی ادامه رونق فعالیتهای صنعتی و معدنی علیرغم شرایط نامساعد بین المللی و منطقه ای می باشد. علاوه بر این تاسیس بورس فلزات در نیمه اول سال ۱۳۸۲ می تواند نقش مهمی در جهت گیری های آتی این بخش ایفا کند.

تولید

در سال ۱۳۸۲ تولید اکثر واحدهای صنعتی در مقایسه با سال قبل افزایش یافت. براساس نتایج بررسی آمار کارگاههای بزرگ صنعتی، شاخص تولید این کارگاهها ۲۴/۷ درصد افزایش یافت. از ۲۰ گروه صنعتی مختلف نرخ رشد شاخص تولید ۱۵ گروه در مقایسه با سال ۱۳۸۱ افزایش و مابقی با کاهش روبرو بودند.

در سال مورد بررسی، صنایع تولید «وسایل نقلیه موتوری و تریلر» بالاترین سهم را در رشد شاخص کل تولید به میزان ۵۱/۳ درصد داشت. این گروه از صنایع با دارا بودن ضریب اهمیت قابل توجه ۱۱/۶۳ درصد در محاسبه شاخص مذکور و نرخ رشد ۵۷/۵ درصد نسبت به سال قبل موجب ۵۱/۳ درصد افزایش در شاخص کل شد. پس از صنایع فوق الذکر، صنایع تولید «سایر وسایل نقلیه» با ۹۵/۱ درصد رشد و صنایع تولید «فلزات اساسی» با ۱۴/۱ درصد رشد نسبت به سال قبل، بالاترین سهم را در افزایش شاخص کل تولید به ترتیب معادل ۲۱/۹ و ۶/۲ درصد داشتند.

در سال ۱۳۸۲ بیشترین میزان کاهش شاخص تولید به صنایع تولید «چرم و مصنوعات چرمی» با ۳۳/۸ درصد و صنایع تولید «محصولات از توتون و تنباکو» با ۱۶/۳ درصد اختصاص داشت. با این حال، با توجه به ضریب اهمیت نسبی هر یک از گروههای صنعتی در محاسبه شاخص کل تولید، کاهش شاخص تولید صنایع تولید «منسوجات»، «محصولات از توتون و تنباکو» و «چرم و مصنوعات چرمی» بیشترین سهم را در جلوگیری از افزایش شاخص کل تولید ایفا نمودند. تعطیلی برخی واحدهای تولید مواد و محصولات صنعت نساجی بویژه گروه چرم و مصنوعات چرمی و انجام فعالیتهای بازسازی و نوسازی واحدهای قدیمی در کاهش

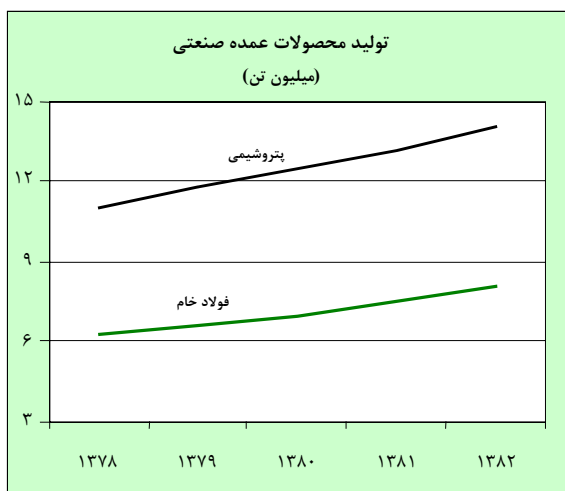
تولید این گروه از صنایع موثر بود. لازم به ذکر است که شاخص تولید، اشتغال و مزد و حقوق پرداختی به کارکنان صنایع تولید چرم و مصنوعات چرمی در سال ۱۳۸۲ در مقایسه با سال قبل به ترتیب ۳۳/۸، ۵۷/۴ و ۷۷/۱ درصد کاهش داشت. سطح پایین رقابت پذیری قیمتی صنایع مزبور در مقابل کالاهای وارداتی از علل تعطیلی اغلب واحدها می باشد.

نتایج بررسی کارگاههای بزرگ صنعتی کشور (۱)

(۱۳۷۶=۱۰۰)

درصد تغییر		سال			
۱۳۸۲	۱۳۸۱	۱۳۸۲	۱۳۸۱	۱۳۸۰	
۲۴/۷	۱۸/۴	۲۱۹/۵	۱۷۶/۰	۱۴۸/۶	شاخص تولید
-۳/۸	-۰/۵	۱۰۶/۲	۱۱۰/۴	۱۱۰/۹	شاخص اشتغال
۱۹/۱	۲۴/۲	۳۷۴/۱	۳۱۴/۰	۲۵۲/۸	شاخص مزد و حقوق و مزایای پرداختی به کارکنان
۲۳/۸	۲۴/۷	۲۵۲/۰	۲۸۴/۳	۲۲۷/۹	شاخص مزد و حقوق و مزایای سرانه کارکنان قبل از تعدیل
۷/۱	۷/۷	۱۴۷/۸	۱۳۸/۰	۱۲۸/۱	شاخص مزد و حقوق و مزایای سرانه کارکنان بعد از تعدیل (۲)

۱- شامل کارگاههای با ۱۰۰ نفر شاغل و بیشتر می شود. ۲- تعدیل این شاخص با استفاده از شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی در مناطق شهری صورت گرفته است.

براساس آمار منتشر شده از سوی وزارت صنایع و معادن، در سال ۱۳۸۲ تولید اغلب کالاهای منتخب صنعتی و معدنی افزایش داشت. از میان ۸۷ نوع کالای منتخب صنعتی و معدنی، تولید ۷۳ نوع کالا در گروههای مختلف صنعت دارای رشد بود که از این تعداد ۳۸ قلم رشدی بیش از ۱۰ درصد داشتند. تولید کاشی، شیشه جام و تیر آهن که از مصالح تولید ساختمان محسوب می شوند به ترتیب ۳۳/۰، ۲۵/۵ و ۱۸/۷ درصد نسبت به سال قبل افزایش نشان داد. افتتاح بورس فلزات در شهریور ماه و پذیرش شرکت ذوب آهن اصفهان با سرمایه اسمی بالغ بر ۶۳۰۰ میلیارد ریال در بورس اوراق بهادار تهران از جمله تحولات

مهم صنایع فلزی می باشد که با هدف رقابت پذیری این شرکتها و افزایش کارایی آنها آغاز شد. همچنین تولید انواع کمباین، موتور کشاورزی و انواع تراکتور که از تجهیزات مورد نیاز بخش کشاورزی است به ترتیب ۲۱/۹، ۱۹/۳ و ۷/۱ درصد افزایش داشت.

در این سال صنایع خودروسازی و موتور محرکه بر حجم تولیدات خود افزودند، بطوریکه تولید انواع کامیون و کامیونت، ماشین آلات راهسازی و خودروی سواری نسبت به سال قبل به ترتیب ۱۰۰/۱، ۸۲/۱ و ۴۳/۰ درصد افزایش یافت. بخش تولید قطعات خودرو نیز شامل تولید موتورهای دیزلی خودرو، موتور بنزینی خودرو و انواع گیرکس به ترتیب با ۹۱/۰، ۵۸/۰ و ۳۱/۰ درصد افزایش نسبت به سال قبل رشد قابل توجهی را نشان دادند. اجرای طرحهای توسعه توسط شرکتهای خودروساز و نیز سیاستهای حمایتی از صنعت خودروسازی و افزایش تولید خودرو از دلایل افزایش تولیدات صنعت قطعه سازی کشور به شمار می رود.

در گروه صنایع غیر فلزی اغلب محصولات در مقایسه با سال قبل از رشد تولید برخوردار بودند. تولید روغن نباتی، پودر شونیده و قند و شکر از گروه کالاهای اساسی به ترتیب ۱۰/۸، ۶۷ و ۶۲ درصد رشد داشت و تولید دارو ۰/۹ درصد کاهش داشت.

در گروه صنایع نساجی توقف تولید برخی واحدهای بزرگ که مراحل نوسازی را سپری می نمایند باعث شد که رشد تولید این گروه چندان قابل توجه نباشد. در این سال تولید الیاف اکریلیک، فرش ماشینی و پارچه از پنبه و الیاف مصنوعی به ترتیب ۲۹/۷، ۲/۷ و ۲/۰ درصد افزایش داشت. انتظار می رود که تصویب طرح نوسازی صنایع نساجی در سال ۱۳۸۰ و اعطای تسهیلات ریالی و ارزی جدید براساس

طرح مزبور و همچنین بهره‌برداری از واحدهای جدید نساجی که محصولاتی با کیفیت بهتر تولید می‌نمایند، در رشد تولید محصولات این گروه صنعتی موثر بوده باشد اما مشکلات ساختاری از جمله قدیمی بودن تکنولوژی، نیروی انسانی مازاد و سوء مدیریت در این واحدها و نیز زمان بر بودن طرحهای نساجی (بیش از ۲ سال)، باعث شده که رشد محصولات نساجی در این سال چندان افزایشی نداشته باشد. در این سال ۴۴۰ واحد تولیدی جدید با سرمایه گذاری معادل ۱۳۰۶۷ میلیارد ریال در گروه منسوجات به بهره‌برداری رسید که برای تعداد ۹۱۶۴ نفر اشتغال مستقیم به همراه داشت.

در سال مورد بررسی، طبق گزارش فوق‌الذکر تولید برخی از کالاها با کاهش مواجه گردید. بیشترین کاهش تولید مربوط به انواع مینی بوس، اکلیل بنزن خطی^(۱) و بلبرینگ به ترتیب به میزان ۵۰/۴، ۳۲/۶ و ۲۲/۴ درصد می‌باشد.

برخی تولیدات منتخب صنعتی و معدنی

کالا	واحد	سال			درصد تغییر
		۱۳۸۰	۱۳۸۱	۱۳۸۲	
انواع خودرو(۱)	دستگاه	۳۷۸۴۷۶	۵۳۱۴۶۱	۷۵۲۳۸۷	۴۱/۶
سیمان	هزار تن	۲۶۶۴۵	۲۸۴۳۳/۱	۳۰۴۶۶/۴	۷/۲
فولاد خام	هزار تن	۶۹۲۷	۷۴۷۷/۱	۷۹۵۹/۱	۶/۴
شمش آلومینیوم	هزار تن	۱۴۸۸	۱۵۸۳	۱۸۰/۹	۱۴/۳
مس کاتد	هزار تن	۱۵۲/۷	۱۴۲/۹	۱۴۵/۷	۲/۰

ماخذ: وزارت صنایع و معادن ۱- شامل انواع کامیون و کامیونت، انواع سواری، وانت، اتوبوس، مینی بوس و خودروی دو دیفرانسیل می‌باشد.

براساس گزارش شرکت ملی صنایع پتروشیمی در سال ۱۳۸۲، تولیدات پتروشیمی با ۶۷ درصد افزایش نسبت به سال قبل به رقم ۱۴/۰ میلیون تن رسید. بررسی عملکرد سال نشان می‌دهد که حدود ۷۵/۴ درصد از ظرفیت اسمی واحدهای پتروشیمی مورد استفاده قرار گرفته است. در این سال، بیشترین رشد تولید مربوط به مجتمع‌های پتروشیمی بندر امام (۱۵/۹ درصد) و اراک (۷/۳ درصد) می‌باشد و در مقابل واحدهای پتروشیمی اصفهان (۱۰/۰ درصد)، رازی (۹/۱ درصد)، خراسان (۶/۷ درصد) و خارک (۴/۱ درصد) با کاهش تولید مواجه بودند. لازم به ذکر است که واحد پتروشیمی بوعلی سینا و پلی اتیلن سنگین مجتمع امیرکبیر طی این سال به بهره‌برداری رسیدند که به ترتیب تولیدی معادل ۲۸۶/۰ و ۵۳/۰ هزار تن داشتند.

در سال مورد گزارش مقدار ۱۹۰۴/۲ هزار تن انواع کود شیمیایی توسط مجتمع‌های پتروشیمی تولید و عرضه گردید. این میزان نسبت به سال قبل ۰/۱ درصد افزایش نشان می‌دهد. بخش عمده تولید کود شیمیایی به میزان ۷۷/۴ درصد شامل کود اوره و مابقی شامل دی آمونیم فسفات (۱۴/۴ درصد)، نترات آمونیم (۷/۶ درصد) و سولفات آمونیم (۰/۵ درصد) می‌باشد.

در سال ۱۳۸۲ مقدار صادرات پتروشیمی با ۱۶/۵ درصد افزایش نسبت به سال قبل به حدود ۴/۵ میلیون تن بالغ گردید. مجتمع پتروشیمی بندر امام با ۵۶/۰ درصد، بیشترین سهم از حجم صادرات پتروشیمی را دارا بود. ارزش هر تن کالای صادراتی شرکت پتروشیمی در این سال معادل ۲۶۹/۶ دلار برای هر تن بود که در مقایسه با سال قبل ۱۱/۷ درصد افزایش داشت. ارزش کل صادرات پتروشیمی در این سال بیش از ۱/۰ میلیارد دلار گردید.

تولید و صادرات صنایع پتروشیمی

تولید (هزار تن)	نسبت تولید به ظرفیت اسمی (درصد)	نسبت تولید به برنامه تولید (درصد)	سال		
			۱۳۸۰	۱۳۸۱	۱۳۸۲
۱۲۵۴۲/۹	۸۲/۹	۹۰/۹	۱۳۹۶۹/۰	۱۳۱۱۰/۰	۱۳۸۲
			۷۵/۴	۸۶/۸	۱۳۸۱
			۹۵/۲	۱۰۴/۶	۱۳۸۰
					درصد تغییر
					۱۳۸۲
					۱۳۸۱
					۱۳۸۰
					۱۳۸۲
					۱۳۸۱
					۱۳۸۰

ماخذ: شرکت ملی صنایع پتروشیمی

۱- Linear Alkyl Benzene (LAB)

سرمایه‌گذاری دولت

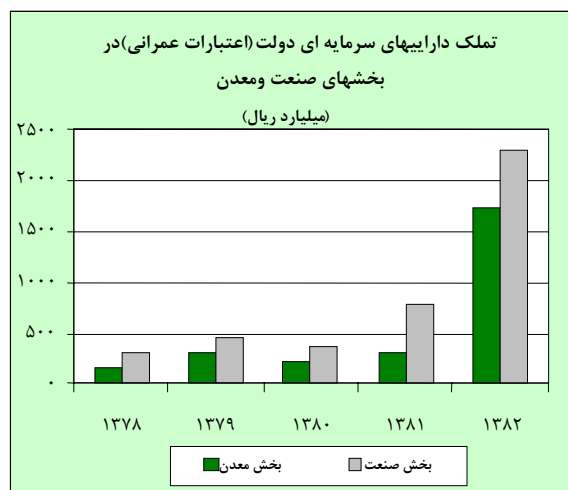
براساس قانون بودجه سال ۱۳۸۲ مبلغ ۲۷۰۷/۷ میلیارد ریال اعتبار برای برنامه های ملی فصول صنایع، معادن و برنامه تحقیقات صنعتی تصویب شد که در مقایسه با ارقام مصوب سال ۱۳۸۱ به میزان ۵۱/۰ درصد رشد داشت. طبق آمار خزانه‌داری کل عملکرد اعتبارات فصول مذکور به میزان ۴۰۲۷ میلیارد ریال بود که در مقایسه با عملکرد سال قبل ۲۶۴/۲ درصد رشد نشان می‌دهد.

در این سال از کل اعتبارات پرداختی، فصول صنایع و معادن به ترتیب ۴۷/۶ و ۴۲/۸ درصد و مابقی به میزان ۹/۶ درصد معادل ۳۸۴/۶ میلیارد ریال به برنامه تحقیقات صنعتی پرداخت شد. در فصل صنایع، برنامه کمکهای فنی و اعتباری مربوط به

طرحهای صنعتی غیردولتی، سهم بالایی از اعتبارات پرداختی فصل صنایع را به میزان ۶۶/۶ درصد به خود اختصاص داد.

بررسی عملکرد بودجه دولت در سال ۱۳۸۲ نشان می‌دهد که بطورکلی ۱۴۸۷ درصد از اعتبارات ملی بودجه مصوب فصول صنایع، معادن و برنامه تحقیقات صنعتی محقق گردیده است. بیشترین میزان تحقق بودجه مربوط به برنامه «کمکهای فنی و اعتباری» در فصل صنایع به میزان ۲۵۳/۲ درصد، برنامه «ایجاد و توسعه صنایع مکانیکی» و برنامه «ایجاد و توسعه صنایع غذایی» به میزان ۱۰۰/۰ درصد و برنامه «اکتشافات معدنی» در فصل معادن به میزان ۴۸۳/۶ درصد می‌باشد. در این سال در

قالب بند (پ) و (ح) تبصره (۳) قانون بودجه، ۲۲۳ طرح به مبلغ ۶۵۳/۱ میلیارد ریال به بانکهای عامل معرفی شدند.

تملك داراییهای سرمایه ای - ملی دولت در فصول صنایع، معادن و برنامه تحقیقات صنعتی

(میلیون ریال)

درصد تحقق نسبت به مصوب	مصوب سال	سهم (درصد)		درصد تغییر		سال			
		۱۳۸۲	۱۳۸۱	۱۳۸۲	۱۳۸۱	۱۳۸۲	۱۳۸۱	۱۳۸۰	
۱۵۵/۶	۱۲۳۲۶۰۰	۴۷/۶	۳۹/۴	۳۴۰/۶	۲۰۹/۰	۱۹۱۷۴۷۰	۴۳۵۱۵۵	۱۴۰۸۲۷	صنایع
۱۷۱/۲	۱۰۰۷۷۵۰	۴۲/۸	۲۸/۲	۴۵۲/۶	۳۳/۷	۱۷۲۴۸۹۵	۳۱۲۱۶۹	۲۳۳۴۲۸	معدن
۸۲/۳	۴۶۷۳۳۹	۹/۶	۳۲/۴	۷/۳	۵۱/۶	۲۸۴۶۱۲	۳۵۸۳۰۵	۲۳۶۳۹۶	برنامه تحقیقات صنعتی
۱۴۸/۷	۲۷۰۷۶۸۹	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۲۶۴/۲	۸۱/۱	۴۰۲۶۹۷۷	۱۱۰۵۶۲۹	۶۱۰۶۵۱	کل

ماخذ: وزارت امور اقتصادی و دارایی - خزانه‌داری کل

تسهیلات بانکی

در سال ۱۳۸۲ بانکها و مؤسسات اعتباری در چارچوب مصوبات دولت و شورای پول و اعتبار برحجم اعتبارات و تسهیلات اعطایی خود به بخش صنعت و معدن افزودند، بطوری که مانده تسهیلات اعطایی به بخشهای دولتی و غیردولتی صنعت و معدن بدون احتساب سود و درآمد سالهای آتی در پایان اسفندماه سال مذکور با رشدی معادل ۳۹/۱ درصد نسبت به پایان سال ۱۳۸۱ به ۱۴۲/۳ هزار میلیارد ریال بالغ گردید. براساس آمار مذکور، سهم تغییر در مانده بخش صنعت و معدن غیردولتی از کل تغییر در مانده تسهیلات اعطایی بانکهای دولتی و مؤسسات اعتباری به بخشهای غیردولتی اقتصاد، با احتساب مصارف آزاد معادل ۳۸/۸ درصد بود. در این سال سهم بانکهای تجاری از تغییر در مانده تسهیلات اعطایی به بخش غیردولتی صنعت و معدن ۸۶/۶ درصد بود.

در سال مورد بررسی، در قالب مصوبات کمیسیون اصل ۱۳۸ قانون اساسی، بدهی تعداد ۱۴۲ شرکت به مدت یک تا دو سال امهال گردید. همچنین پرداخت مبلغ ۲۰۰ میلیارد ریال تسهیلات جدید برای شرکتهای مواجه با بحران به تصویب رسید. طبق بند «ب» تبصره (۳) قانون بودجه سال ۱۳۸۲ مقرر گردید که بانکها جهت خرید کالاهای با دوام تولید داخل تسهیلات بانکی پرداخت نمایند. همچنین طبق مصوبه شورای پول و اعتبار، در جهت کاهش تعدد نرخهای سود تسهیلات اعطایی، حداقل نرخ سود مورد انتظار تسهیلات بخش صنعت و معدن از ۱۷-۱۵ درصد به ۱۶ درصد محدود گردید.

مانده تسهیلات اعطایی بانکها و موسسات اعتباری به بخش صنعت و معدن

(میلیارد ریال)

کل تغییر در مانده ^(۱)	سهم از تغییر در مانده بخشهای دولتی و غیر دولتی (درصد)	درصد تغییر ۱۳۸۲	تغییر در مانده ۱۳۸۲	پایان سال		
				۱۳۸۲	۱۳۸۱	
۱۰۷۹۰۲/۷	۱۰۴/۶	۵۱/۴	۴۱۸۶۶/۸	۱۲۳۳۳۷/۴	۸۱۴۷۰/۶	بخش غیردولتی
۸۱۵۲۶/۸	۹۰/۵	۴۷/۳	۳۶۲۴۶/۷	۱۱۲۸۴۳/۴	۷۶۵۹۶/۷	بانکهای تجاری
۱۷۰۲۹۳	۷/۰	۸۱/۵	۲۸۱۰/۶	۶۲۵۸/۶	۳۴۴۸/۰	بانکهای تخصصی
۹۳۳۶/۶	۷/۰	۱۹۷/۰	۲۸۰۹/۵	۴۲۳۵/۴	۱۴۲۵/۹	موسسات اعتباری
۷۸۵۲/۰	-۴/۶	-۸/۸	-۱۸۳۵/۱	۱۹۰۱۰/۸	۲۰۸۴۵/۹	بخش دولتی
۱۱۵۷۵۴/۷	۱۰۰/۰	۳۹/۱	۴۰۰۳۱/۷	۱۴۲۳۴۸/۲	۱۰۲۳۱۶/۵	جمع کل

۱- بیانگر تغییر در مانده تسهیلات اعطایی بانکها و موسسات اعتباری به کل بخشهای اقتصادی می باشد.

بررسی آمار مانده تسهیلات اعطایی بانکها و موسسات اعتباری برحسب سررسید مانده بدهی بخشها به تفکیک جاری و غیرجاری (بدهیهای سررسید گذشته و معوق) در پایان اسفند ماه ۱۳۸۲، نشان می دهد که از مجموع کل بدهی غیرجاری بخشهای اقتصادی کشور به بانکها و موسسات اعتباری، بخش صنعت و معدن با سهم نسبی ۵۱/۹ درصد بالاترین میزان بدهی معوق و سررسید گذشته را بین بخشهای اقتصادی دارا می باشد. نسبت مانده تسهیلات غیرجاری بخش صنعت و معدن به کل مانده تسهیلات اعطایی به این بخش، در سال مورد بررسی ۱۱/۷ درصد بود. نسبت مزبور برای بخش غیردولتی صنعت و معدن نزد بانکهای تخصصی معادل ۱۱/۳ درصد می باشد.

در سال ۱۳۸۲ علاوه بر تسهیلات ریالی فوق الذکر، معادل ۳۹۵۲/۵ میلیون دلار قرارداد استفاده از تسهیلات ارزی از محل حساب ذخیره ارزی برای ۳۶۲ طرح سرمایه گذاری صنعت و معدن منعقد شد. در این میان در سال مذکور برای تعداد ۲۶۹ طرح به مبلغ ۲۷۱۴/۷ میلیون دلار گشایش اعتبار صورت گرفت که معادل ۶۹/۰ درصد از کل مبلغ تخصیص یافته می باشد.

تسهیلات اعطایی بانک صنعت و معدن (۱)

سهم (درصد)	درصد تغییر		سال		
	۱۳۸۲	۱۳۸۱	۱۳۸۲	۱۳۸۱	
۱۳۸۲	۱۳۸۱	۱۳۸۲	۱۳۸۱	۱۳۸۰	تسهیلات بانکی (۲)
۵۰/۳	۵۱/۲	-۱۸/۸	۳۴/۱	۳۰/۵	مبلغ پرداختها (میلیارد ریال)
					سرمایه گذاری مستقیم و مشارکت حقوقی
۴۹/۷	۴۸/۸	-۱۶/۱	□	۳۰/۴	مبلغ پرداختها (میلیارد ریال)
					کل
۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	-۱۷/۵	۱۲۷/۸	۶۰/۹	مبلغ پرداختها (میلیارد ریال)

ماخذ: بانک صنعت و معدن

۱- شامل پرداختهای بانک در قالب وجوه اداره شده و تسهیلات اعطایی از محل ماده ۶۰ قانون برنامه سوم توسعه نمی شود.
۲- شامل سایر عقود به غیر از سرمایه گذاری مستقیم و مشارکت حقوقی است.

در این سال، بانک صنعت و معدن مبلغ ۶۰۶۷۹ میلیارد ریال تسهیلات از منابع خود به بخش صنعت و معدن پرداخت نمود که نسبت به سال قبل از آن ۱۷/۵ درصد کاهش نشان می‌دهد. حدود ۴۹/۷ درصد از این تسهیلات در قالب سرمایه‌گذاری مستقیم و مشارکت حقوقی و مابقی در قالب سایر عقود پرداخت گردید. از مجموع تسهیلات اعطایی این بانک تعداد ۲۹ فقره تسهیلات به مبلغ ۳۵/۴ میلیارد ریال به صنایع کوچک پرداخت شد که در مقایسه با سال قبل به لحاظ مبلغ به ۳۱/۵ درصد کاهش نشان می‌دهد. این بانک همچنین مبلغ ۱۳۷۹/۵ میلیارد ریال نیز در قالب وجوه اداره شده به متقاضیان پرداخت نموده که نسبت به سال قبل ۳۳/۰ درصد رشد داشت.

واحدهای جدید صنعتی و معدنی

براساس آمار وزارت صنایع و معادن، سرمایه‌گذاری در بخش صنعت و معدن (عمدتاً شامل سرمایه‌گذاری بخش خصوصی) در سال ۱۳۸۲ دارای روند افزایشی بود. طبق آمار پروانه‌های بهره‌برداری صادر شده، ۲۸/۹ هزار میلیارد ریال سرمایه‌گذاری برای ایجاد واحدهای جدید صنعتی و معدنی و توسعه واحدهای موجود در سال مذکور صورت گرفت که در مقایسه با سال قبل، ۵۹/۹ درصد رشد نشان می‌دهد. سرمایه‌گذاری مزبور علاوه بر افزایش ظرفیت‌های تولیدی بخش مذکور، رشد ارزش افزوده این بخش را در سالهای آتی فراهم می‌سازد. همچنین براساس آمار جوازهای تاسیس^(۱) صادر شده، سرمایه‌گذاری برآورد شده برای طرحهای جدید صنعتی و معدنی با ۵۲/۳ درصد رشد در مقایسه با سال ۱۳۸۱ به ۴۱۰/۲ هزار میلیارد ریال بالغ شد که بیانگر تمایل بیشتر بخش خصوصی به سرمایه‌گذاریهای جدید می‌باشد. تعداد و اشتغال جوازهای تاسیس صادر شده نیز نسبت به سال قبل به ترتیب ۱/۶ و ۱۵/۴ درصد رشد نشان داد.

تعداد، سرمایه‌گذاری و اشتغال مجوزهای صنعتی و معدنی

درصد تغییر	سال		
	۱۳۸۲	۱۳۸۱	۱۳۸۰
جوازهای تاسیس			
			تعداد(فقره)
۱/۶	۵۸/۵	۲۷۵۴۸	۲۷۱۰۱
۵۲/۳	۶۳/۹	۴۱۰۲۲۶	۲۶۹۲۷۷
۱۵/۴	۴۷/۷	۸۲۷۵۹۳	۷۱۷۰۹۲
پروانه های بهره برداری			
			تعداد (فقره)
۸/۱	۱۶/۸	۴۴۸۲	۴۱۴۷
۵۹/۹	۳۸/۷	۲۸۸۷۵	۱۸۰۵۹
۴۶/۷	۳/۶	۱۱۳۳۷۲	۷۷۲۹۶

ماخذ: وزارت صنایع و معادن

بررسی آمار جوازهای تاسیس صادرشده در سال مورد گزارش نشان می‌دهد که گروه صنایع «محصولات کانی غیرفلزی»، «محصولات غذایی و آشامیدنی» و «محصولات لاستیکی و پلاستیکی» با مجموع سرمایه‌گذاری پیش بینی شده به میزان ۱۸۵/۵ هزار میلیارد ریال به ترتیب ۲۰/۱، ۱۷/۱ و ۹/۶ درصد از تعداد جوازهای تاسیس صادر شده را بخود اختصاص دادند. متوسط سرمایه‌گذاری برآورد شده برای هر طرح جدید صنعتی مبلغ ۱۴۸۹۱/۳ میلیون ریال بود که نسبت به سال قبل ۴۹/۹ درصد افزایش نشان می‌دهد.

۱- از مرداد ماه ۱۳۸۰ «جواز تاسیس» به «اعلامیه تاسیس» تغییر یافت. اعلامیه تاسیس مجوز اولیه جهت سرمایه‌گذاری در طرحهای جدید صنعتی است که حاوی اطلاعات پایه از قبیل نوع محصول، ظرفیت، میزان سرمایه‌گذاری، اشتغال و ... می‌باشد. مجدداً در مرداد ماه ۱۳۸۲ با حفظ فرآیند کار اعلامیه‌های تاسیس، عنوان «اعلامیه تاسیس» به «جواز تاسیس» تغییر یافت.

متوسط سرمایه و اشتغال مجوزهای صنعتی و معدنی

درصد تغییر	سال			جوازهای تاسیس
	۱۳۸۲	۱۳۸۱	۱۳۸۰	
۴۹/۹	۳/۴	۱۴۸۹۱/۳	۹۹۳۶/۰	متوسط سرمایه هر طرح صنعتی (میلیون ریال)
۱۳/۵	-۶/۷	۳۰/۰	۲۶/۵	متوسط اشتغال هر طرح صنعتی (نفر)
۳۲/۰	۱۱/۰	۴۹۶/۰	۳۷۵/۵	متوسط سرمایه لازم برای هر شغل (میلیون ریال)
۴۷/۹	۱۸/۷	۶۴۴۲/۴	۴۳۵۴/۸	متوسط سرمایه هر واحد صنعتی (میلیون ریال)
۳۶/۰	-۱۱/۴	۲۵/۳	۱۸/۶	متوسط اشتغال هر واحد صنعتی (نفر)
۹/۰	۳۳/۸	۲۵۴/۷	۲۳۳/۶	متوسط سرمایه لازم برای هر شغل (میلیون ریال)

ماخذ: وزارت صنایع و معادن

در سال ۱۳۸۲ حجم سرمایه گذاری واحدهای جدید صنعتی براساس پروانه‌های بهره‌برداری صادر شده افزایش قابل توجهی نشان داد، بطوری که متوسط سرمایه گذاری صورت گرفته برای هر واحد جدید صنعتی براساس پروانه‌های بهره‌برداری نسبت به سال قبل ۴۷/۹ درصد افزایش داشت. این رقم در مقایسه با رشد ۱۸/۷ درصدی سال قبل حاکی از بهره‌برداری از طرحهای متوسط و بزرگ می‌باشد. رشد این شاخص در گروه صنعتی «سایر تجهیزات حمل و نقل» بیش از ۵۰۰ درصد و در گروههای صنعتی «ابزار پزشکی، ابزار اپتیکی، ابزار دقیق و ساعت»، «ماشینهای الکتریکی و دستگاههای برقی»، «محصولات لاستیکی و پلاستیکی»، «مواد و محصولات شیمیایی»، «کاغذ و محصولات کاغذی»، «چوب و محصولات چوبی به استثنای مبلمان»، «دباغی و پرداخت چرم، ساخت چمدان و کیف و کفش» و «تولید پوشاک و تکمیل پوست خردار» بیش از ۱۱۰ درصد بوده است. کاهش شاخص مذکور در صنایع «بازیافت» (۳۹/۶ درصد)، صنایع «چاپ، انتشار و تکثیر رسانه های ضبط شده» (۳۱/۹ درصد)، صنایع «کک و محصولات حاصل از تصفیه نفت و سوختهای هسته‌ای» (۲۶/۴ درصد)، صنایع «مبلمان و مصنوعات طبقه بندی نشده در جای دیگر» (۲۲/۲ درصد)، صنایع «ماشینهای دفتری، حسابداری و محاسباتی» (۱۸/۳ درصد) و صنایع «ساخت فلزات اساسی» (۱۳/۳ درصد) در تعدیل رشد شاخص کل موثر بوده است.

براساس گزارش وزارت صنایع و معادن، تعداد ۳۶۸۸ واحد جدید صنعتی در سال ۱۳۸۲ به بهره‌برداری رسید. برای بهره‌برداری از طرحهای فوق بالغ بر ۲۲۸۶۹/۰ میلیارد ریال سرمایه گذاری شده است. با شروع به کار این واحدها تعداد ۹۴/۲ هزار فرصت شغلی جدید ایجاد گردید. بیشترین طرحهای راه اندازی شده مربوط به استانهای خراسان (۴۳۰ طرح)، آذربایجان شرقی (۳۰۴ طرح)، یزد (۳۱۱ طرح) و اصفهان (۲۶۱ طرح) می‌باشد. بررسی مشخصات واحدهای مزبور نشان می‌دهد که گروههای «محصولات کانی غیرفلزی» (۶۲۶ طرح)، «مواد غذایی و آشامیدنی» (۵۹۷ طرح)، «محصولات لاستیکی و پلاستیکی» (۴۱۹ طرح) و «مواد و محصولات شیمیایی» (۳۳۰ طرح) بیشترین سهم را در بین گروههای صنعتی به خود اختصاص داده اند. مهمترین طرحهای راه‌اندازی شده با اشتغال بیش از ۳۰۰ نفر کارکن در جدول ذیل انعکاس یافته است.

طرحهای مهم راه‌اندازی شده در سال ۱۳۸۲ (۱)

شرکت/کارخانه	محصول	سرمایه (میلیارد ریال)	اشتغال (نفر)	استان محل استقرار
۱- شرکت قالبهای بزرگ صنعتی سایپا	قالبهای کوچک برای صادرات - قالبهای بزرگ بدنه خودرو	۱۶۵	۲۲۰۰	تهران
۲- آدین خودرو	قطعات خودرو	۲۰۵	۷۰۰	تهران
۳- پاکریس	ریسندگی و بافندگی پنبه ای	۳۱/۲	۶۸۹	سمنان
۴- شیشه کاوه فلوت	شیشه فلوت	۴۶۵	۵۵۰	مرکزی
۵- کاربراتور ایران	دریچه هوای انژکتور و ریل سوخت پیکان انژکتور	۶۵	۵۱۸	قزوین
۶- بلوری نوری تازه	ظروف شیشه ای	۶۰۰	۴۸۰	تهران
۷- بازرگانی بافت فرمبین	انواع کیسه	۱۰۵	۴۰۰	مرکزی
۸- صنایع فولاد نطنز	میگردد	۱۰۰	۳۸۰	اصفهان
۹- بلور شیشه تابان	ظروف شیشه ای	۸۵	۳۷۰	مرکزی
۱۰- مظهر ضمیر	انواع تلویزیون رنگی	۲۰	۳۵۰	اصفهان
۱۱- کاوه سودا	کربنات سدیم	۲۱/۸	۳۳۶	آذربایجان شرقی
۱۲- نساجی کاشان	پارچه پنبه‌ای	۱۰۵	۳۲۰	اصفهان
۱۳- سیمان داراب	سیمان خاکستری	۴۰	۳۲۰	فارس
۱۴- نورد و لوله صفا	لوله های نفت و گاز	۳۰۷	۳۰۰	مرکزی

۱- طرحهای صنعتی با اشتغال بیش از ۳۰۰ نفر کارکن

در سال ۱۳۸۲ فعالیتهای بخش معدن دارای رشد بود. براساس آمار وزارت صنایع و معادن تعداد معادن فعال کشور ۲۵۷۵ معدن می باشد که نسبت به سال قبل از ۱۴/۳ درصد رشد برخوردار شده است. در این سال تعداد ۱۵۸۳ فقره پروانه اکتشاف و ۳۷۷ فقره گواهی کشف با پیش بینی ذخیره ای به میزان ۱۵۴۳/۲ میلیون تن مواد معدنی توسط وزارت صنایع و معادن صادر گردید. در سال مورد گزارش به منظور بهره برداری از معادن، تعداد ۵۷۸ فقره پروانه بهره برداری با ذخیره قطعی ۲۰۱۲/۸ میلیون تن صادر شد. حجم سرمایه گذاری انجام شده در این پروانه ها حدود ۸۶۸۳ میلیارد ریال است. علاوه بر این تعداد ۶۷۴ فقره اجازه برداشت با میزان استخراج حدود ۵/۳ میلیون تن برای متقاضیان صادر شد. توزیع استانی پروانه های بهره برداری صادر شده در بخش معدن نشان می دهد که بیشترین تعداد پروانه های مذکور در استانهای خراسان، فارس، یزد، مرکزی و آذربایجان غربی صادر شده است.

مجوزهای معدنی صادر شده

درصد تغییر	سال		تعداد پروانه اکتشاف ^(۱) (فقره)	گواهی کشف ^(۲)	تعداد (فقره)	ذخیره (میلیون تن)	هزینه عملیات (میلیارد ریال)	پروانه بهره برداری ^(۳)	تعداد (فقره)	میزان استخراج (میلیون تن)	اشتغال (نفر)	ذخیره قطعی (میلیون تن)	سرمایه گذاری (میلیارد ریال)	اجازه برداشت ^(۴)	تعداد (فقره)	میزان استخراج (میلیون تن)
	۱۳۸۲	۱۳۸۱														
۱/۷	۱۳۸۲	۱۳۸۱	۱۱۷۵	۱۵۵۷	۱۵۸۳	۲۲/۵	۲۳۸۲	۲۳۸۱	۲۳۸۰	۲۳۸۱	۲۳۸۰	۲۳۸۱	۲۳۸۰	۲۳۸۱	۲۳۸۰	۲۳۸۱
۱۷/۸	۱۷/۸	۲۳/۱	۲۶۰	۹۱۳/۱	۱۵۴۳/۲	۶۹/۰	۲۸۷	۲۳۸۱	۲۳۸۰	۲۳۸۱	۲۳۸۰	۲۳۸۱	۲۳۸۰	۲۳۸۱	۲۳۸۰	۲۳۸۱
۶۹/۰	۶۹/۰	۲۳/۴	۶۸۴/۷	۲۸۷	۶۰/۵	۱۱۰/۸	۲۸۷	۲۳۸۱	۲۳۸۰	۲۳۸۱	۲۳۸۰	۲۳۸۱	۲۳۸۰	۲۳۸۱	۲۳۸۰	۲۳۸۱
۱۱۰/۸	۱۱۰/۸	۴۹/۵	۱۹/۲	۲۸۷	۶۰/۵	۱۱۰/۸	۲۸۷	۲۳۸۱	۲۳۸۰	۲۳۸۱	۲۳۸۰	۲۳۸۱	۲۳۸۰	۲۳۸۱	۲۳۸۰	۲۳۸۱
-۱۲/۷	-۱۲/۷	۸/۹	۶۰/۸	۶۶۲	۵۷۸	-۱۲/۷	۶۶۲	۶۶۲	۶۶۲	۶۶۲	۶۶۲	۶۶۲	۶۶۲	۶۶۲	۶۶۲	۶۶۲
-۱۴/۷	-۱۴/۷	۴/۷	۲۵/۳	۲۶/۵	۲۲/۶	-۱۴/۷	۲۶/۵	۲۶/۵	۲۶/۵	۲۶/۵	۲۶/۵	۲۶/۵	۲۶/۵	۲۶/۵	۲۶/۵	۲۶/۵
-۱۸/۹	-۱۸/۹	۴۰/۰	۸۳۰/۷	۱۱۶۳/۲	۹۴۳/۰	-۱۸/۹	۱۱۶۳/۲	۱۱۶۳/۲	۱۱۶۳/۲	۱۱۶۳/۲	۱۱۶۳/۲	۱۱۶۳/۲	۱۱۶۳/۲	۱۱۶۳/۲	۱۱۶۳/۲	۱۱۶۳/۲
-۳۳/۸	-۳۳/۸	۲۸/۵	۲۱۹۳/۸	۳۰۳۸/۷	۲۰۱۲/۸	-۳۳/۸	۳۰۳۸/۷	۳۰۳۸/۷	۳۰۳۸/۷	۳۰۳۸/۷	۳۰۳۸/۷	۳۰۳۸/۷	۳۰۳۸/۷	۳۰۳۸/۷	۳۰۳۸/۷	۳۰۳۸/۷
-۶۱/۳	-۶۱/۳	۱۹۸/۵	۷۵۱/۴	۲۲۴۳/۲	۸۶۸/۳	-۶۱/۳	۲۲۴۳/۲	۲۲۴۳/۲	۲۲۴۳/۲	۲۲۴۳/۲	۲۲۴۳/۲	۲۲۴۳/۲	۲۲۴۳/۲	۲۲۴۳/۲	۲۲۴۳/۲	۲۲۴۳/۲
۶/۶	۶/۶	۱۵/۱	۵۴۹	۶۳۲	۶۷۴/۰	۶/۶	۶۳۲	۶۳۲	۶۳۲	۶۳۲	۶۳۲	۶۳۲	۶۳۲	۶۳۲	۶۳۲	۶۳۲
-۶۱/۰	-۶۱/۰	۱۹۵/۶	۴/۶	۱۳/۶	۵/۳	-۶۱/۰	۱۳/۶	۱۳/۶	۱۳/۶	۱۳/۶	۱۳/۶	۱۳/۶	۱۳/۶	۱۳/۶	۱۳/۶	۱۳/۶

ماخذ: وزارت صنایع و معادن

- ۱- پروانه اکتشاف: مجوزی است که برای انجام عملیات اکتشافی مواد معدنی در محدوده مشخصی از طرف وزارت صنایع و معادن صادر می شود.
- ۲- گواهی کشف: تأییدیه ای است که توسط وزارت صنایع و معادن پس از اتمام عملیات اکتشافی و کشف کانه به نام دارنده پروانه اکتشاف صادر می شود.
- ۳- پروانه بهره برداری: مجوزی است که به منظور استخراج و کانه آرایی و بدست آوردن مواد معدنی قابل فروش توسط وزارت صنایع و معادن صادر می شود.
- ۴- اجازه برداشت: مجوزی است که از طرف وزارت صنایع و معادن برای تأمین مصالح ساختمانی مورد نیاز طرحهای عمرانی و برداشت واریزه ها و ذخایر محدود و جزئی و نیز عملیات آزمایشگاهی صادر می شود.

سرمایه گذاری خارجی

براساس گزارش وزارت صنایع و معادن، در سال ۱۳۸۲ اجرای تعداد ۴۵ طرح صنعتی با سرمایه گذاری مشترک خارجی به ارزش ۱۹۵۶/۲ میلیون دلار تحت قانون تشویق و حمایت از سرمایه گذاری خارجی به تصویب رسید. علاوه بر این در مجموع ۶۵۰ میلیون دلار با توزیع تسهیلات فاینانس موضوع بند (ز) تبصره ۲۱ قانون بودجه سال ۱۳۸۲ به وزارت صنایع و معادن اختصاص یافت. کل طرحهای فاینانس سال ۱۳۸۲ در بخش صنعت و معدن جهت طرح با اشتغال ۲۵۹۴ نفر، به مبلغ ۴۷۶/۶ میلیون دلار بود. این مبلغ معادل ۷۳ درصد سهمیه وزارت صنایع و معادن را شامل می شود.

برخی از طرحهای مصوب صنعتی و معدنی با سرمایه گذاری مشترک خارجی (۱)

ردیف	موضوع طرح	تابعیت شریک خارجی	حجم مشارکت خارجی (میلیون دلار)	درصد مشارکت خارجی
۱	تولید خودرو L90	فرانسه	۵۸۵/۶	۵۱
۲	احداث نیروگاه جنوب اصفهان	آلمان و امارات متحده عربی	۴۰۰/۰	تحت قرار داد ساخت، بهره برداری و انتقال (۲)
۴	شرکت آلومینیوم المهدی	ایتالیا	۳۴۵/۰	تسهیلات مالی
۳	تولید لوله های با قطر بزرگ	آلمان	۲۳۵/۲	۹۵

ماخذ: وزارت صنایع و معادن - ۱- سرمایه گذاری انجام شده تحت پوشش قانون تشویق و حمایت از سرمایه گذاری خارجی است. ۲- Build Operate Transfer (BOT)

اشتغال صنعتی

بررسی شاخص اشتغال کارکنان کارگاههای بزرگ صنعتی نشان می دهد که شاخص مزبور در سال ۱۳۸۲ با کاهشی معادل ۳/۸ درصد مواجه بوده است. کاهش مذکور عمدتاً تحت تاثیر صنایع گروه نساجی بود. براساس آمار کارگاههای بزرگ صنعتی بیشترین کاهش شاخص اشتغال مربوط به صنایع تولید «چرم و مصنوعات چرمی» (۵۷/۴ درصد)، صنایع تولید «منسوجات» (۱۷/۳ درصد) و صنایع تولید «پوشاک و عمل آوردن و رنگ کردن پوست خردار» (۱۰/۳ درصد) می باشد. در این سال شاخص اشتغال برخی از کارگاهها نیز با افزایش همراه بود. بالاترین رشد شاخص مزبور به صنایع تولید «وسایل نقلیه موتوری و تریلر» و «سایر وسایل نقلیه» به ترتیب با ۱۰/۸ و ۴/۶ درصد افزایش تعلق داشت. خاطر نشان می نماید کارگاههای بزرگ صنعتی به دلیل مقیاس تولید و استفاده از فن آوریهای سرمایه بر عمدتاً از اشتغال زایی مستقیم محدودی برخوردار می باشند. بررسی تجارب سایر کشورها نیز حاکی از اشتغالزایی صنعتی براساس توسعه صنایع کوچک و متوسط است.

بررسی آمار اشتغال براساس پروانه های بهره برداری صادر شده توسط وزارت صنایع و معادن در سال ۱۳۸۲ نشان می دهد که حدود ۱۱۳/۴ هزار اشتغال مستقیم در بخش صنعت و ۹/۴ هزار فرصت شغلی نیز در بخش معدن ایجاد شده است. مقایسه این رقم با رقم پیش بینی شده برای چهارمین سال برنامه سوم (۱۴۱/۱ هزار نفر) حاکی از تحقق ۸۷ درصدی هدف فوق می باشد. البته در آمار مذکور شاغلین حاضر در ساخت و اجرای طرحهای صنعتی محاسبه نشده است. با احتساب این آمار، برآورد ها فراتر از هدف کمی مزبور می باشد. همچنین در سال مورد گزارش در این سال متوسط اشتغال طرحهای جدید صنعتی از حدود ۱۹ نفر در سال ۱۳۸۱ به حدود ۲۵ نفر در سال مورد بررسی افزایش یافت. سرمایه لازم برای ایجاد هر فرصت شغلی براساس پروانه های مذکور معادل ۲۵۴/۷ میلیون ریال بود که در مقایسه با سال قبل ۹/۰ درصد رشد نشان داد. مجوزهای صنعتی جدید صادر شده در سال مورد گزارش حاکی از این است که حدود ۹۰/۰ درصد از جوازهای تاسیس صادر شده شامل طرحهایی با اشتغال کمتر از ۵۰ نفر است. در این سال متوسط سرمایه گذاری برآورد شده برای هر شغل براساس آمار جوازهای تاسیس با ۳۲/۰ درصد افزایش به مبلغ ۴۹۶/۰ میلیون ریال بالغ شده است که حاکی از رویکرد سرمایه گذاریهای جدید به تکنولوژیهای سرمایه بر می باشد.

شاخص بهای تولید کننده محصولات صنعتی و مواد معدنی

بررسی شاخص بهای تولید کننده در سال مورد بررسی نشان می دهد که شاخص مذکور در سال ۱۳۸۲ برپایه سال ۱۳۷۶ در دو بخش مواد معدنی و محصولات صنعتی به ترتیب به رقم ۱۵۷/۷ و ۲۱۶/۴ رسید که نسبت به سال قبل به ترتیب ۴/۳ و ۱۰/۷ درصد افزایش داشت. تغییرات مزبور در مقایسه با تغییرات شاخص کل، به میزان ۱۵/۷ درصد، در سطح کمتری قرار دارد. در بین محصولات صنعتی بیشترین رشد شاخص مذکور به گروه «دوده صنعتی و فرآورده های نفتی تصفیه شده» (۲۰/۶ درصد)، «محصولات از توتون و تنباکو» (۱۴/۱ درصد)، «چوب و محصولات چوبی» (۱۲/۴ درصد) و «محصولات کانی غیر فلزی» (۱۱/۱ درصد) تعلق داشت.